

poprijelo in si bodo vse skušnje na prid tej reji obrnile, moremo priti do tega, da vsak hrastov grm bo pomagal cekine kovati deželi.

Ljubljanski kmetijski družbi sem izročil nekoliko jajčic, da jih dá manj premožnim svilorejcem zastonj v poskušnjo; za veliko rejo pa ponudim 1000 jajčic po 10 gold.

Zlatenek na Dolenskem meseca oktobra 1868.

Janez Mah.

Šest tednov na Dunaji,

ali gospodarsko-kmetijska šola za učitelje.

Napisal Ivan Tomšič.

(Dalje.)

Vsi govori so bili, kakor sem že omenil, tehtni in izvrstni; poslušali smo je marljivo vsi ter si tudi marsikaj v svoje nalašč zato napravljene bilježnice zapisovali.

Ko je bilo na Dunaji 26. zborovanje tako imenovanih nemških kmetijskih in gozdarskih gospodarjev, ki je trajalo od 31. véł. srpana do 5. kimovca, prišlo je nekaj teh potnikov tudi v kmetijsko šolo, da si ogledajo osnovo in uredbo te šole, ter so to lepo, hvalevredno napravo za ljudske učitelje očitno pohvalili. Tudi mi smo dobili vstopnice, da smo smeli, kedar nam je čas dopuščal, na galerijo c. kr. redute, ko je bilo zgorej omenjeno zborovanje, ter smo enako vpisanim udom dobili vsa tiskana poročila, da smo je domá prebiraje izvedeli, kaj se je v sejah onega društva obravnavalo.

Za kazalni nauk so nam bile odprte različne in bogate zaloge prirodnih in kmetijskih reči. Tu naj omenim le velikansko c. k. geologično državno napravo, ki je bila ustanovljena leta 1849., in v kateri se nahaja za preiskovanje raznih zemljinih razlik na tisuče geologičnih in mineralskih nabir. Nadalje bogato zbirko različnega kmetijskega orodja na c. k. politehniku in velikansko mineralsko zbirko v ces. dvornej palači.

Kmetijsko in obrtnijsko razstavo v Hietzing-u, o kateri za sedaj le toliko omenim, da se pri kakej razstavi kmetijskega okrajnega društva gotovo še nikoli toliko izvrstnega blaga ni videlo, kakor pri tej izložbi, pri kateri si je neutrudljivi uredovalec gosp. Fr. Grutsch po pravici veliko hvalo pridobil.

Mimogredé naj še omenim, da smo se peljali pod vodstvom gosp. Melicherja tri postaje z vlakom do Wagrama, kjer smo videli cele rajde pletenih panjev za čebele, ki so bile postavljene na velikanskem ajdovem polju.

Kmalu potem smo bili v Klosterneuburg-u, da ogledamo tamošnjo sadje- in vinorejno šolo.

V Mariabrun-u smo ogledali napravo gozdne šole, v Dornbachu najnoveje čbelnjake, v Rosenthalskem vrtu velikansko Ebersdorfersko drevesnico, kjer se nahaja na tisuče vsakovrstnih dreves, in v Kaisers-Ebersdorfu blizo Schwechata tamošnjo živinorejo, krasno drevesnico in vinorejno šolo. Tu se dobé skoraj vsa drevesa, kakoršna si človek le želeti more, bodi-si sadonosna ali gozdna. Videli smo tudi velikanskega bika, ki tehta dobrih 17 centov in mnogo druge lepo rejene živine, katero smo le gledali in gledali, pa si mislili: kdaj pač pride oni srečni čas, da se bode tudi pri nas videla enaka živina!

Nazaj gredé smo pogledali v Schwechat-u veliko pivarno in se tudi z njenim izvrstnim pivom okrepčali. Vrček za 9 soldov; bogme, da ni bilo nikomur žal, da je je platil!

(Dal. prih.)

Šolske stvari.

Nova osnova ljudskih šol.

„Šolski Tovarš“ v 31. listu naznanja to-le: „Ravnokar smo dobili načrt postave za ljudske šole (Volksschulgesetz), kakor je nasvetovan, pa še ne izgotovljen pri ministerstvu poduka. Ako ta načrt obveljá, upati je, da bodo za ljudske učitelje in sploh za šolstvo prišli boljši časi. Učitelje v pripravniških šolah plačuje država, druge pa srenja, kateri pomore dežela; če pa shajati ne more, pomore država. Za izobraževanje učiteljev skrbi država sama; namen ljudske šole ostaja bistveno, kakor je bil dosedaj: verska in npravna odgoja ter potrebne vednosti za vsakdanje življenje. Šole so: začetnice (Elementarschulen) in mestne šole (Bürgerschulen). V vsaki ljudski šoli se podučuje tudi v naravoslovji, zemljepisji in zgodovini; v mestni šoli pa je še več nauk. Više mestne šole imajo po šest razredov. V nedeljski šoli se podučuje pozimi po 6 ur, poleti pa 4 ure. Pripravniška šola za učitelje traja štiri leta, za učiteljice pa dve leti. Pripravnik dobí spričalo zrelosti, in je podučitelj ali začasni učitelj; čez dve leti prestane skušnjo, in je učitelj. Deželna postava določuje, koliko in kako dobiva učitelj plačo, vendar veljá načelo: učitelj in podučitelj dobivata toliko plače, da shajata brez postranskih prislužkov, in da učitelj more živiti tudi družino. Ktera postranska opravila sme učitelj opravljati, določuje deželna postava. Učitelja mora posvariti srenjski šolski svét, pokara ga in še celó nekaj plače pritruga okrajni šolski svét; iz službe ga pa pahne deželni šolski svét. Za trdno postavljenega učitelja, če se dobro obnaša, potrđi čez tri leta deželni šolski svét. Če učitelj uči na teden več kakor 30 ur, mora se mu za to posebej plačevati. Vsi za trdno postavljeni učitelji in podučitelji v mestnih in viših dekliških šolah, tako tudi njih vdove in sirote, dobivajo pokojnino (penzijo) kakor državni uradniki. Léta, ki jih je kdo služil kot začetni učitelj in podučitelj, se mu štejejo. Učiteljske službe oddaja tisti, ki jih vzdržuje, potrjuje pa jih deželni šolski svét. Začasne učitelje postavlja okrajni šolski svét. V katerem jeziku naj se v šoli podučuje, določuje po nasvetu tistega, ki šolo vzdržuje, deželni šolski svét. Take spremembe pa se le dovoljujejo vsakih pet let. Učilnih ur na teden je v začetnici najmanj 18, in največ 24; v mestnih in viših dekliških šolah pa je učilnih ur najmanj 22, in največ 28. — Kedar kaj več zvemo od te za nas prav važne postave, bodemo tudi več o njej govorili.“

Politične stvari.

Kaj združuje, kaj razrušuje?

Mnogi domači in vnanji časnikarji trdijo, da avstrijska národna opozicija (nasprotovanje) dela na razrušenje, in da bi zmaga te opozicije — namreč federativna državna uredba — bila razdruženje habsburške carevine. Resnica pa je ravno nasproti. Národna opozicija ne dela na razrušenje, ampak na naravno združenje, na organično zedinjenje. S tem, da avstrijski národi nasprotujejo zaradi svoje samostalnosti, kažejo, da se jim mogoče zdi, v habsburškem cesarstvu ohraniti si samostalnost, in ker si hočejo to, kar je mogoče, spremeniti v resnico, kažejo, da hočejo ostati v tem cesarstvu ter so konservativni v vesoljnem av-